

Stukje voor de website: november

Een week geleden zag ik in de duinen nog een Boomvalk jagen, maar Intussen zal die wel vertrokken zijn. Het was sowieso een late waarneming. De libellen waar hij zo van houdt, zijn immers ook zo goed als verdwenen. Verdwenen? Dood, zal je bedoelen. Al heb je er ook wel die hier overwinteren en zelfs bestaan er libellen die migreren. Maar als regel geldt: of sterven of wegwezen of onderduiken. Blijvers die niet weg kruipen in deze weken, leggen het loodje. En de dieren die wat hoger in de voedselketen zitten, kiezen eveneens eieren voor hun geld. Ze houden het hier voor gezien en zoeken de vleespotten van Afrika op. Niet alleen de Boomvalk, denk maar eens aan onze zwaluwen en de talloze kleine zangertjes. Zo beschouwd, zijn insecten de drijvende kracht achter de vogeltrek, althans deels.

Zoals het vroege voorjaar wordt aangekondigd door de eerste Sneeuwkllokjes of de bloeiende Hazelaar, zo wordt dus de winter aangekondigd door het verdwijnen van de meeste insecten. Weinig mensen betreuren dat. Alleen een enkele entomoloog staart verweesd door het raam en trekt zich, net als zijn lievelingen, terug in een veilige holletje: zijn bibliotheek, zijn verzameling.

De grote insectenslachting is goed waar te nemen bij u thuis, in de keuken. "Citizen science"! Eindelijk geen fruitvliegjes meer. Die zijn dermate impopulair dat de zoekterm 'fruitvliegje' allereerst een lawine aan verdelgingsmiddelen oplevert in plaats van biologische informatie. Maar lees u vooral het Wikipedia-artikel, u zult versteld staan. Hier alvast een voorproefje:

De balts van de mannelijke fruitvlieg bestaat uit het rond het vrouwtje lopen en haar met de kop aan te raken. Ondertussen trilt het mannetje met zijn vleugels, wat een gezoem veroorzaakt. De frequentie van het gezoem is soms soortspecifiek en de vrouwtjes kunnen alleen de frequentie van soortgenoten waarnemen. Mannetjes van andere soorten, die een andere toon gezoem veroorzaken, kan het vrouwtje simpelweg niet horen. Als een mannetje niet met de juiste toon zoemt of als het vrouwtje al bevrucht is door een ander mannetje, vliegt ze weg of begint zelf luid te zoemen om het mannetje van zich af te houden.

Je houdt het toch niet voor mogelijk! Die lastpakken die het op uw fruit en wijn hebben voorzien, gedragen zich als verliefde tieners! Beste lezer, wanneer heeft u voor het laatst trillend om het vrouwtje van uw keuze rondgedraaid? Maar nee, we laten ons er niet door vertederen. In *Erik, of het klein insectenboek* spelen ze geen rol. Wel zijn fruitvliegjes – je hebt ze trouwens in diverse soorten en maten – vanouds geliefde proefdieren voor genetisch onderzoek. Dat komt doordat ze zich razendsnel voortplanten. Onder ideale omstandigheden is de volgende generatie in 11 dagen volwassen en geslachtsrijp. Hun chromosomen zijn bovendien lekker groot en dat vergemakkelijkt het onderzoek. Wat een lot! Niemand die zich om hen bekommert, zoals bij primaten of andere 'hogere dieren' waarop proeven worden uitgevoerd. Nee, in de keuken of in het laboratorium, op uw kliko of rond uw composthoop, onze zwartbuik is en blijft een paria. En dan staan de mensen óók nog eens te juichen aan je sterfbed...

In Genesis 1 worden insecten niet eens genoemd, al zou je ze kunnen rangschikken onder 'alles wat vleugels heeft' en 'alle soorten dieren die op de aardbodem rondkruipen'. Later in de geschiedenis worden ze gevreesd, verdelgd, opgegeten. Alleen de mier wordt geprezen om zijn nijverheid, de vlinder om zijn schoonheid, de

honingbij en de zijderups om hun nut. Wat een kortzichtige, antropocentrische kijk op een zó groot deel van de levende have die onze planeet bevolkt. In de negentiende eeuw, als 'kleine diertkens' meer en meer, letterlijk, in beeld komen, barst dan het grote hygiënische offensief los. Uitroeien dat 'ongedierte'! De strijd gaat door tot op de dag van vandaag, en heeft ons op medisch gebied veel goeds opgeleverd en veel onheil over de planeet gebracht. Van DDT tot neonicotinoïden, de mens is een plaag voor micro-organismen en insecten. Drs. P heeft er een klaagzang aan gewijd. Heerlijk hoor, nooit meer een autoruit vol geplette mugjes na een rit door de provincie.

Momenteel lijkt er iets aan het veranderen in onze houding jegens insecten. Het belang van de mens wordt niet meer als per se strijdig met dat van het insect gezien. We gunnen ze weer een plaatsje onder de zon – en laten we wel zijn, is dat niet hun rechtmatige plaats? Wegbermen worden ingezaaid met "bijenmengsels", tuiniers gooien het over een andere boeg, bestrijdingsmiddelen worden schoorvoetend verboden. Soms. U die dit leest, natuurliefhebber die u bent, hoeft ik niets te vertellen. En zo krijgt de heilige Franciscus misschien toch nog gelijk. Hij preekte tot vogels en vissen en zong:

All things bright and beautiful,
All creatures great and small,
All things wise and wonderful,
The Lord God made them all.

Zeg, wanneer sloeg u de laatste mug dood? En die insectenburger waar je nu zo veel over hoort, heeft u die al geprobeerd?

Rob van Dam

